

SELVSTIKK UNDER LAKSEVAKSINERING

Informasjon til vaksinatører

Følgene av selvstikk varierer. De kan være alvorlige, men trenger ikke være det. Alle vaksinatører må være forberedt på å kunne gi førstehjelp. I tillegg bør lege orienteres på forhånd om at vaksinerer starter, gjerne med kopi av baksiden av dette arket.

Ved rift i huden oppstår som oftest bare en mindre reaksjon som ikke trenger behandling.

Om vaksinen sprøytes inn kan det bli en kraftig reaksjon med rødhet og hevelse som omfatter hele handa og deler av underarmen. Det kan komme en rød stripe ("blodforgiftning") oppover langs armen. Slike tilstander bør vurderes av lege.

Etter selvstikk føler mange et allment illebefinnende som ligner på influensa. De blir sløve og kvalme og kan få feber. Tilstanden varer noen timer, opp til et halvt døgn. Ved alvorlig ubehag bør også slikt vurderes av lege.

Den største risikoen opptrer ved gjentatt selvinjeksjon. Det kan føre til allergi mot vaksinen. Hvis allergiske personer stikker seg, er det fare for såkalt anafylaktisk sjokk. Det er en sjelden og farlig sykdomstilstand. Uten rask og riktig behandling kan den være livstruende.

Tegn på begynnende sjokk:

Anafylaktisk sjokk inntreffer i løpet av få minutter etter stikket. Pasienten blir uvel, det kan oppstå kløe i huden, i øynene eller i munnen. Samtidig kan det oppstå en følelse av varme, og det kan bryte ut et rødflekket utslett. Ofte oppleves angst og uttalt slapphet.

Selve sjokkanfallet opptrer som pustevansker og hjerteklapp. Mage/tarmkanalen kan bli irritert og gi pasienten magesmerter og oppkast og diaré. I spesielt alvorlige tilfeller av sjokktilstand blir pasienten uklar og mister bevisstheten. Det kan også komme ufrivillig avgang av urin og avføring.

Ved sjokk må pasienten få behandling så fort som mulig, gi førstehjelp og tilkalle lege. Dersom en ikke får rask kontakt med lege, bør en ringe 113 direkte.

Du har stukket deg – hva gjør du?

Den som er uheldig og stikker seg må ta en pause i arbeidet og avvende reaksjonen. Om du ikke merker spesielt ubehag i løpet av 5-10 minutter kan du fortsette arbeidet som vanlig.

Dersom fingeren gjør vondt, blir rød og hovner opp bør du oppsøke lege.

Dersom du får en rød stripe oppover armen, eller du kjenner at lymfeknutene i armhulen blir svulme må du oppsøke lege.

Dersom du etter å ha stukket deg, blir kvalm, får kløe eller utslett etter noen minutter kan du være allergisk mot vaksinen og trenger førstehjelp og legetilsyn så raskt som mulig.

Førstehjelp skal startes med en gang det er mistanke om at et anafylaktisk sjokk er under utvikling. Tegn på anfall er hjerteklapp, pustevansker, oppkast og sterke magesmerter.

Førstehjelp mot sjokk etter selvstikk skal utføres på denne måten:

1. Pasienten skal ligge, eventuelt med overkroppen litt hevet om det er pustevansker.
2. Sprøyt inn 0,3 ml adrenalin i overarm eller lår.
3. Dersom tilstanden ikke bedrer seg settes 0,3 ml i overarm eller lår hvert 10-15 minutt til lege kan overta behandlingen.
4. Inntil pasienten kommer under legebehandling skal han overvåkes nøye. Kaster han opp må han legges over på siden. Ellers kan han ligge på ryggen, gjerne med beina høyt. Ved pustevansker bør overkroppen heves litt (ca 20°).
5. Pasienten skal holdes i ro. Ved forflytning skal han bæres, ikke gå selv.

SELVINJEKSJON VED LAKSEVAKSINERING

Informasjon til lege

Ved selvstikk med laksevaksine forekommer det følgende reaksjoner og sykdomsbilder:

1. Det vanligste er smerter, lett hevelse og eventuelt litt infiltrasjon rundt selve stikkstedet. Dette trenger vanligvis ingen behandling
2. Avhengig av injisert dose og vaksinetype kan en lokal reaksjon med smerter og hevelse bre seg til hele handa og deler av underarmen. I noen tilfeller sees lymfangitt med hevelse/smerter i lymfeknutene i aksillen. Slike tilfeller krever ikke antibiotika, men behandles enklest med ikke-steroide antiflogistika. Kirurgisk vurdering kan ev. være indisert.
3. Alene eller sammen med de mer lokaliserte reaksjonene, kan det i noen tilfeller utvikle seg et sykdomsbilde preget av slapphet, eventuelt hodepine, svimmelhet og muskelsmerter. De oppleves som en begynnende "influensa" som kan vare i flere timer, opp til et halvt døgn. Også i disse tilfellene vil antiflogistika ha effekt. Stivkrampesprøyte er ikke indisert.
4. En sjelden gang kan det opptre et anafylaktisk sjokk eller forstadier til det. I slike tilfeller er selvsagt øyeblikkelig behandling påkrevd.

Trondheim 091001
Håkon Lasse Leira
Spesialist i arbeidsmedisin